

Julevsáme báhkohiebadibme

Inga Lill Sigga Mikkelsen ja Sandra Nystø Ráhka

Álggo

Julevsáme giellasebrudagán la álu dárbo ádá bágojda. Gá dárba hip ádá bágojt ja termajt de la vejulasj dájht dahkat guovte vuoge milta. (1) dahkat ádá bágov suorgudime jali sjápkadime baktu, jali biedjat ádá sisanov báhkuj mij juo gávnnu (Tabælla 1), (2) hiebadit amásgiela¹ bágov sábmáj (Tabælla 2). Goappásj vuoge li guhkev doajmmam julevsámegiellan, valla madi *báhkodahkam* la buoragit tjielggiduvvam de ij la *báhkohiebadibme* bárep tjielggiduvvam. Dát artihkal giehtadallá jur báhkohiebadimev, ja gæhttjalín álkes láchkáj tjielggit njuolgadusájt ma mierredi gáktu galggá

á dá amásgielbágojt hiebadit julevsábmáj. Máj adnín termav *hiebadimbáhko* dáj bágoj birra ma li dagáduvvam á dá hiebadimnjuolgadusá baktu.

Islándan gæhttjali adnet isládnagiellav vuodon gá dárba hi á dá termajt, e sidá vuojsa hiebadit bágojt². Sihke Giellagáldo julevsáme giellajuogos, mij doajmmá julevsáme normierimjuohkusin ja man ulmme l dáhkkit á dá bágojt ja njuolgadusájt, ja máj oajvvadin buoremus la gæhttjalit báhkodahkama baktu á dá bágojt dahkat. Miján le boandás ja valjes giella, ja jus dássju gæhttjalip de álu gávnnap tjoavddusij iehtjama giellan. Bágo vuollelin li buorre ávdđámerka dási (Tabælla 1).

Juska galgalulujma báhkodahkama baktu á dá bágojt dahkat, de dát gájbbet álov ulmutjijs gut dárba j á dá bágov. Jus journalissta, járggáldidje jali ietjá giellabargge sihtá á dá bágov dahkat de máhttá rádjat bágov Giellagáldduj váj normierimjuogos bæssa giehtadallat dav. Dát prosæssa máhttá váldet guhka ájgev, ja ij la agev assto vuorddet dákkir mærrádusáv. Dákkir dilen soajttá le báhkohiebadibme buoremus tjoavdos. Hásstalus dájna vuogijn la ahte ij la gávnnum makkirak tjielggidus jali báhkohiebadimnjuolgadus man milta galggá hiebadit bágojt. Julevsáme normierimjuogos mierredij esski jagen 2015 gáktu galggap hiebadit bágojt julevsábmáj. Juska dálla gávnnu mærrádus de ij la dát vuojsa dábdos ja ihkap la aj gássjel dáv dádjadit. Mærrádus tjielggi gáktu bágo hábme galggá liehket *manjel* gá báhko l hiebaduvvam, valla ij tjielggi mij mierret gáktu báhko galggá hiebaduvvat. Artihkkala ulmme l tjielggit hiebadimmærrádusáv ja buojkulvisáj vuosedit gáktu dárogielas hiebat bágojt julevsábmáj. Madi mærrádus tjielggi báhtusav, artihkal gæhttjal tjielggit gáktu dárobágo vuoge mierret hiebadimev.

Tabælla 1:	Báhkodahkam
Parasitt	Snálkkáhidje
Snøskuter	Muohtavuoján
Sykkel	Duolmun
Frisør	Biesskediddje
Fly	Girdán
Statue	Gávvtjuolos

Tjálle guovtes Inga Lill Sigga Mikkelsen ja Sandra Nystø Ráhka hállamin luojkasbágoj hiebadime birra julevsábmáj Árrana julevsáme giellakonferánsan basádismáno 11.-12.b. 2015 Ájluovtan / Forfatterne Inga Lill Sigga Mikkelsen ja Sandra Nystø Ráhka foredrar om tilpasning av lånord på Árrans lulesamiske språkkonferanse 11.-12. november 2015 på Ájluokta/Drag.

Giellagáldo hiebadimnjuolgadus

Julevsáme giellajuogos mierredij tjáhkánimen javllamánon jagen 2015 hiebadimnjuolgadusájt³. Dá njuolgadusá galggi anon dássju ádá hiebadimijda, ja e vájkkuda dálusj luojkasbágojda. Báhkohiebadibme l má guhkev juo læhkám dábálasj julevsámegiellan. Ávdep báhkohiebadime li sjaddam luondulasj oassen gielas majt adnep bæjvállattjat, ja ulmusj ij soajte ávvá usjudallat ahte dá li dálusj luojkasbágo ma li hiebaduvvam julevsábmáj. Hiebadimnjuolgadus ij galga rievddat dálusj

Tabælla 2: Báhkohiebadibme	
Parasitt	Parasihtta
Stream	Strijmma
Hjul	Juvlla
Pedagog	Pedagávggá
Orgel	Árgal

Tabælla 3: Dálusj luojkasbágo ma e galga ádásit hiebaduvvat ⁴	
Spellig	Spiedjil
Skafil	Skáblla
Staal	Stálle
Naal	Nállo

luojkasbágojt ma li hiebaduvvam ietjá ájgen gánná dárobágo lidjin ietjálágátja gá uddni, ja gánná ihkap ietjá hiebadimdábe doajmmin (Tabælla 3). Jus uddni hiebat bágov *spiel* de luluj sjaddat *spiejl* ja ij *spiedjil* mij la dálusj luojkasbáho. Sivvan manen la sjaddam *spiedjil* la gá báhko massta l hiebaduvvam lej ietjálágásj dan ájgen gá hiebaduváj.

Bágo ma áttjak li hiebaduvvam, duola dagu dijmá, vihtta jali lågev jage dás ávddála, ja e tjuovo dáv ádá hiebadimnjuolgadusáv, bierriji gal ádásit gehtjaduvvat. Gá hiebat bágojt ádá mærrádusá milta de galggá boados dassta sjaddat báhko gánná unnemusát li guokta stávvala. Jus hiebaduvvam

bágon li dássju guokta stávvala de galggá álles báhko doajmmit ieme sáme báhkon. Jus li ienep gá guokta stávvala, de galggá hiebadit bágov sitáhttaládnáprinsihpa milta. Dát merkaj bágo vuostasj oasse bissu gáktu le amásgiellan, ja dássju hiebaduvvam bágo guokta manemus stávvala doajmmit sáme grammatihka milta. Dát vuostasj oasse gáhtjoduvvá de sitáhttaoassen ja manemus, hiebaduvvam oasse sájjámoassen.

Vuollelin vuojná gáktu stávvala li guovdátjin mærrádusán (Tabælla 4). Amásgiela substantivaj hiebadime vuodon la duodden dárobágo manemus stávvala dáddo⁵ ájnas. Dát dahká sub-

stantijvahiebadimev gássjelabmusin. Kapihttalín substántijvahiebadime birra tjielggijin gáktu stávvaldæddo vájkkut. Værbbahiebadibme I giehpemus hiebadibme, gá danna sjaddi dárogiela guokta mañemus stávvala aj hiebaduvvam bágo guokta mañemus stávvala, danen de tjielggip værbbahiebadimev vuostak. Adjektijvahiebadime hárráj li ájn muhtem rabás tjuolma, masi máhttsin kapihttalín adjektijvahiebadime birra.

Da guokta stávvala ma hiebaduvvi galggi doajmmat ieme sámebáhkón. Dát sihtá javllat ahte galggá tjuovvot julevsáme grammatihkav, gánná I: 1) Dássemálssusibme, jus muodugasj sáme bágujn la dássemálssusibme, 2) galggá tjuovvot vokállamálssusibmenjuolgadásájt julevsámegiela, 3) bágon galggi liehket oalle julevsáme jiena ja bokstávva ma li mijá alfabehtan.

Bágo bávsan badjelin li boasto hiebadime danen gá e tjuovo julevsáme grammatihkav (Tabælla 5). Vájljuji juogu de dássemálssusimev, vokállamálssusimev jali de li amás jiena ja bokstávva. Hiebadimbágoj láchko julevsámegiela lassán jages jáhkaj. Jus lijma dáhkkit ienep ja ienep bágojt vokállamálssusime ja dássemálssusime dagi de luluj dát sjaddat dábalasj oassen julevsámegiela. Mijá giela li tjielgga njuolgadásá ja struktuvra, vierttip danen várrogisá vaj ep luohte amás vuogijt giellaj. Mánájda máhtá nav sjaddat gássjelabbo ja gássjelabbo ámastit ieme vuogijt julevsámegiela, ja nav de luluj dáhkkitibme bágojs ma li hiebaduvvam dássemálssusime

Tabælla 4:

Guovdásj oasse hiebadimnjuolgadás

Giellagáldo julevsáme giellajuohkusa tjáhkanieme 1/2015 03-04.12.2015 ássje 5/15:

«Vuostasj oasse ládnabágon bissu ja tjáleduvvá dan giela milta gásstá báhko luojkaduvvá. Guokta mañemus stávvala, dat mierkki sájádimoasse hiebaduvvam bágon, tjuovvu julevsáme giellaáhpav/ hállamvuogev. Sájádimoasse hiebaduvvá julevsáme giellaáhpav/hállamvuoge milta. Dát guosská ládnabágojda majn li gálmma jali ienep stávvala. Avta- ja guovtestávvalis dárogiel-/amásgielbágoj hárráj, gehtja vuollelin.»

«Avta- ja guovtestávvalis dárogiel-/amásgielbágo ma hiebaduvvi guovtestávvalis báhkón, hiebaduvvi nav guhkás gá máhttelis julevsáme giellaáhpav/hállamvuoge milta. Jus sámegiellaj hiebaduvvam báhko oadtju ienep gá guokta stávvala, de tjuovvu sitatládnabáhkoprinsihpav, mij mierkki vuostasj oasse bissu ja sájádimoasse sámájduhteduvvá.»

Tabælla 5:

Boasto hiebadime gánná hiebadibme ij tjuovo julevsáme grammatihkav

Dárobáhko	Nominatijvva	Akkusatijvva
Pedagog	Pedagoga	Pedagogav
Boks	Boaksa	Båksav
Orgel	Oargal	Oarggalav
Fylke	Fylkka	Fylkav

susime ja vokállamálssusime dagi de máhttet vájkkudit giellarievddamijda. Giellarievddama li luondulasj oasse viesso gielajs, ja galggi dáhpáduvvat. Valla I ietjá ássje jus giellarievddama badjáni normierimmærrádušájs. Danen la ihkeva buorre gá julevsáme normierimjuogos la dættodam jur dáv ietjas mærrádušán. Davvesámegiela e sæmme láchkáj dættoda hiebaduvvam bágo galggi tjuovvot nuort-

tasáme grammatihkav dássemálssusime ja vokállamálssusime hárráj.

Værbbahiebadibme

Verbajt la álkkep hiebadit gá adjektijvajt ja substántijvajt, ja danen lin værbbahiebadimijn álggám. Gá hiebat dároverbajt de dá sjaddi kontrákta *it*-verba.

Dárogiela guovtestávvalis verba sjaddi aj julevsábmáj guovtestávvalis verba (Tabælla 6). Guovtestávvalis hiebadimbágo galggi doajmmat dagu ieme julevsáme bágo, dássemålssusime, vokállamålssusibme ja sáme jienaj hárráj. Danen gá kontrákta verbajn ij la dássemålssusibme, de ij la ga dássemålssusibme hiebaduvvam verbajn.

Verbajn majn li ienep gá guokta stávvala hiebaduvvi sitáhhtaásijn ja sájádimásijn (Tabælla 7). Dát gáhtjoduvvá sitáhhtaládnabáhkoprinsihppan, ja gáhttjop vuostasj oasev bágos, mij bissu dagu lej amásgielan, sitáhhtaossen. Bágo guokta manemus stávvala, ma sámájduteduvvi, gáhttjop sájádimooassen. Verba sitáhhtaásijn oadtju sájádimooasev *-xljerit* jali *-xljerit* iesjguhtik gielasuorge gáktuj. Muhtema hiebadí dárogiela guhka e:av vaj sjaddá guhka e hiebaduvvam bágon aj, iehtjáda hiebadí dáv *ie:an* (gehtja *tjielggidusáv* «Hiebadimsieradusá»-kapihttalín).

Adjektijvahiebadibme

Adjektijvahiebadibmáj la dagáduvvam lijggenjuolgadus mij guosská dárogiela adjektijvajda ma hiejtí *-isk:ajn*, buojkulvissan *historisk* (Tabælla 8). Ietjá adjektijvajda máhttá Giellagáldo hiebadimmærrádus javllamáno 03. - 04. biejeves 2015 doajmmat, valla normierimjuogos la sihtam adjektijvahiebadimev bajedit sierra ássjen hásstalusáj diehti⁶.

Tabælla 6: Guovtestávvalis verbajt hiebadit	
Streame	Strijmmit
Chatte	Tjæhttit
Blogge	Bloaggit

Tabælla 7: Værbahiebadibme sitáhhtaásijn ja sájádimásijn*		
Analysere	Analysierit	Analyserit
Formatere	Formatierit	Formaterit

* Sájádimooasse **buojdes** bokstávaj

Isk-adjektijvaj hiebadibme

Dárogiela *-isk*-adjektijva galggi vuorjját hiebaduvvat danen gá normierimjuogos

la mierredam ahte oajvvenjuolgadusá milta de dá adjektijva galggi dagáduvvat suorgudime baktu.

Tabælla 8: Isk-adjektijvaj njuolgadus
Giellagáldo julevsáme giellajuohkusa tjáhkanieme 3/2016, 16.-17.08.16.
<p>Oajvvenjuolgadus: lenni gá hiebadit ládnabágov gánná giehtje hæjttá «isk»-adjektijvajn (dagu dramatisk) de farra vuostak hiebat substantijvaj sámegiellaj ja dassta suorgudit «alásj»-adjektijvaj substantijvas mij la gænodis dásen. Dat sájáduvvá alásj-alattja. Sæmme hábme doajmmá attributijvvan ja predikatijvvan (sing.nom.). Dájs adjektijvajs máhttá vas suorgudit adverbajt. Gá ávdep vokálla l áni -å, sjaddá aj vuostasj -a «alásj»-gietjen -å. Dan diehti gá la vokalharmonidja.</p> <p>Duoddenjuolgadus: Jus ij maná substantijvaj hiebadit ja dassta suorgudit «alásj»-adjektijvaj (oajvvenjuolgadusá milta), de viertti hiebadit «isk»-adjektijvajt. Dát duoddenjuolgadus gullu gallegasj bágojda, dagu «arktisk». Oasse mij la dárogiela bágo «isk»-ávddála bissu sitáhhtan, dasi laseduvvá «alásj» mij sájáduvvá ja dádjaduvvá sáme oassen, ja mij sitáhhtaprinsihpa milta galggá sájáduvvat (tjielggiduvvam ássjen § 05/15, bievddegirjen 1/2015). Dat sájáduvvá alásj-alattja.»</p>

Sáme Giellagáldo julevsámegiela juohkusa vuostasj tjáhkkanibme lej biehtsemáno 4.b. 2013 Gierunin. Gávvá le tærmakursas gási Giellagáldo bargge ja ájrrasa sæbrrin. Juohkusa jádediddjev Inga Lill Sigga Mikkelsen vuojná gává gârobielen ávdemusán. Sáme Giellagáldo le nuorttarijkalasj sámegiela máhtto- ja luohkkoguovdásj Sáme Parlamentáralasj Ráde (SPR) vuolen. SPR le Suoma, Sveriga ja Vuona sámedikkij aktisasj barggo-orgádna. I Det første møtet til Sáme Giellagáldos lulesamiske språkgruppe ble hold 4.juni 2013 i Kiruna. Bildet er fra kurset i språktermer der Giellagáldos medlemmer og ansatte deltok. Språkgruppens leder Inga Lill Sigga Mikkelsen ses foran til venstre på bildet. Sáme Giellagáldo er et kunnskaps- og ressurscenter for de nordiske samiske språkene underlagt Samisk Parlamentarisk Råd (SPR). SPR er samarbeidsorganet mellom sametingene i Finland, Norge og Sverige.

Tabælla 9: Isk-adjektijvaj prosæssa hiebadimijn ja suorgudimijn			
Dárogiela isk-adjektijvva	Substantijvva mij galggá hiebaduvvat	Hiebaduvvam substantijvva	Suorgudibme
Humanistisk	Humanisme	Humanissma	Humanismalasj
Mekanisk	Mekanikk	Mekanihkka	Mekanihkalasj
Pedagogisk	Pedagogikk	Pedagogihkka	Pedagogihkalasj

* Sâjâdimosse buojdes bokstávaj

Isk-adjektijvaj oajvvenjuolgas

Oajvvenjuolgasán li guokta prosessa doajmmamin: vuostasj la báhkohiebadibme gánná substantijvva hiebaduvvá, ja nuppát la báhkodahkam gánná hiebaduvvam substantijvva suorguduvvá adjektijvvaj (Tabælla 9). Jus dárbađ bágov *humanistisk*, de galggá mannat substantijvvaj *humanisme* ja dâv hiebadit vâj sjaddá *humanissma* ja de máhttá dâv suorgudit vâj sjaddá adjektijvvan *humanistalasj*.

Isk-adjektijvaj duoddenjuolgas

Dán mærrádušá ávddâla li ulmutja álu hiebaduvvam adjektijvav *humanistisk* vâj sjaddá *humanistalasj*, valla dát ij desti dâhkkiduvá normieriduvvam giellan. Dakkir hiebadibme l áđâ mærrádušá milta dâssju loahpe gâ ij la vejulasj dahkat substantijvav massta suorgut adjektijvav. Buojkulvis dâsi l patetisk masi ij gâvnnu makkirak substantijvva. Dâkkir adjektijva e hiebaduvá hiebadimnjuolgasá milta mij la tjielggiduvvam 2. kapihttalín, de luluj sjaddat *patetisk –patetisska*. Dilen gánná ij la makkirak substantijvva mij doajmmá vuodon, de hiebaduvvá návti: Oasse mij la dârogiela bâgo *isk-ávddâla* bissu sitáhttan, ja dâsi laseduvvá *alásj*, mij sâjâduvva *alásj-alattja* (Tabælla 10). Dâkkir hiebaduvvam adjektijva li ietjâlágátja, gâ dâjn ij la almma suorgudimgiehtje, bâgo li jus állu riehta ber kamuflieriduvvam vâj galggi oadjet *–alásj* hámev dagu ietjâ isk-adjektijva.

Ietjá adjektívovaj hiebadibme

Dálla li guokta vuoge anon mij guosská ietjá adjektívovajda gá da ma hiejtti –isk gehtjusijn dárogielan. Buojkulvisá dakkir adjektívovajda li *ekstrem, dominant, transitiv* jnv.

Attributiv ja *produktiv* adjektívovajin la sæmmi hábme, valla guokta sierra vuoge li aneduvvam sámájuhtátjit dáj (Tabælla 11). *Attributívovva* tjuovvu Giellagáldo hiebadimmærrádusáv tjielggiduvvam badjelin, valla normierimjuogos la sihtam dáj adjektívovaj hiebadimev bajedit sierra ássjen⁷. Hásstalus dakkir hiebadimijn la ahte ij la nav álkke ieredit substantívovaj ja adjektívovaj gaskan ja danen sjaddá vehik imálasj gárgadisán gánná adjektívovva l predikatívovaj hámen dagu (1) ja (2). *Attributívovaj* hámen ælla sæmmi hásstalusá, dagu (3), ja dát soajttá tjielggi manen guokta sierra vuoge li anon.

- (1) Suohkanstivrra sidáj ássjev bajedit, valla báhkøjádediddje lej negatívovva.
- (2) Dakkir værbba l transitívovva.
- (3) Transitívovaj verba gájbbedi objevtav.

Adjektívovva *produktivvalasj* la juohkkirak sægodus hiebadimes ja suorgudimes, valla dát ij la gal almna hiebadibme, ij la ga almna suorgudibme. Vuojnunagi de gávnnu substantívovva *produktivovva* mij la suorguduvvam adjektívovvaj, valla nav ij la. Dákkir «hiebadime» e tjuovo mærrádusáv, ja ælla udnásj normierima milta.

Tabælla 10: Duoddenjuolgadusá milta «hiebadit» isk-adjektívovajt substantívovajva vuodoháme dagi	
Arktisk	Arktalasj
Patetisk	Patetalasj

* Sájádimoasse **buojdes** bokstávaj

Tabælla 11: Guokta sierra hiebadimvuoge anon		
	Pred	Attr.
Attributiv	Attributívovva	Attributívovaj
Produktiv	Produktivvalasj	Produktivvalasj

* Sájádimoasse **buojdes** bokstávaj

Substantívovaj hiebadibme

Dán kapihttalín vuosedin gáktu galgá hiebadit dárogiela substantívovajt julevsábmáj. Vuodon dási le Morén-Duolljá (2014) dutkam gánná sán vuoset amásgiela stávvaldæddo vájkkut hiebadibmáj, duodden vokálajda ja konsonántajda. Dát dahká substantívovvahiebadimev viehka komplæksan, valla māj lin dán kapihttalín vehik álkkedam Morén-Duolljá dutkamav.

Juohkka bágon la vissa stávvaltáhta. Stávvalijn máhtta liehket oajvvedæddo, duoddedæddo jali de la stávval dættodis⁸. Vuona- ja svierigadárogielbágujn máhtta akta ber makkir dæddo bágo mañemus stávvalin. Ieme julevsáme bágujn le gis agev oajvvedæddo vuostasj stávvalin, ja báhko ij goassak hiejte stávvalijn manna l oajvvedæddo. Gá hiebat bágov sábmáj de viertti danen lijjgestávval laseduvvat dárogielbágojda

ma hiejtti oajvvedæddostávvalijn vaj hiebadimbágon sjaddá sáme stávvaltáhta ja navti doajmmá ieme sáme báhkon. Stávvaldæddo l viehka ájnas substantívovaj hiebadibmáj.

Vuonadárogiella l vuodon hiebadimbágojda majna buojkuldahttin dán kapihttalín. Muhtema dajs lidjin ietjá láhkáj hiebaduvvat jus svierigadárogiella l vuodon. Dákkir siera-dusájt lagábut tjielggijn «Hiebadimsieradusá»-kapihttalín.

Oajvvedæddo mañemus stávvalin

Julevsáme bágojn ij la goassak oajvvedæddo mañemus stávvalin, ja ij ga galga hiebadimbágujn. Gá oajvvedæddo l dárogielbágo mañemus stávvalin viertti lijjgestávval laseduvvat bágo gæhtjáj hiebadittjat dav julevsábmáj.

Avtastávvalis dárogielbágo

Avtastávvalis dárobágojn le agev oajvvedæddo. Báhkuj laseduvvá liiggestávval ja álles báhko sámájduhteduvvá (Tabælla 12). Dá guokta stávvala hábbmiji aktan sâjâdimoasev mij galggá tjuovvot julevsáme giellaâhpav. Dá hiebadimbágo doajmmi dagu ieme julevsáme párastávvalis bágo. Da hiejtti âni a:jn ja dajn la agev dâssemâllsusibme.

Dárobágo oajvvedættojn ma konsonántajn hiejtti

Gâ dárogielbágon li guokta jali ienep gâ guokta stávvala, ja mañemus stávvalin la oajvvedæddo, laseduvvá aj dajda liiggestávval bágo gæhtjáj (Tabælla 13). Dárogielbágo mañemus stávval aktan laseduvvam liiggestávval sjaddi bágo sâjâdimoassen mij tjuovvu julevsáme giellaâhpav. Bágo vuostasj oasse bissu dagu lij âlgos dárogielan, dát gâhtjoduvvá sitâhttaoassen mij badjelin tjielgiduváj:

Badjelin javlajma dákkir bágo guhkkuji stávvalijn mij agev âni a:jn hæjttá, valla buojkulvisás vuojnnep dáro pedagog julevsábmáj sjaddá pedagoggâ mij hæjttá â:jn. Sivvan dási le vokállaharmonijanjuolgadus, mij aj hiebadimbágojda guosská. Vokálla o dárogielbágo mañemus stávvalin sjaddá julevsábmáj âni â, ja dajnas viertti aj mañep stávvalin âni â gânnâ ietjân lej liehket a ja á.

Dárogielbáhko oajvvedættojn		Julevsáme hiebadimbáhko	
		Nominatijvva	Akkusatijvva
Quiz	Quiz+liiggestávval	Kvissa (s's)	Kvissav (ss)
Stream	Stream+liiggestávval	Strijmma	strijmov
Bil	Bil+liiggestávval	Bijlla	Bijlav
Frakk	Frakk+liiggestávval	Fráhkka	Fráhkav

Dárogielbáhko Oajvvedæddo mañemus stávvalin		Julevsáme hiebadimbáhko	
		Nominatijvva	Akkusatijvva
Pedagog	Gog+liiggestávval	Pedagâvggâ	Pedagâvgâv
Bensin	Sin+liiggestávval	Bensijna	Bensijnav
Tablett	Lett+liiggestávval	Tablæhtta	Tablehtav
Seminar	Nar+liiggestávval	Seminârra	Seminârav

* Sâjâdimoasse **buojdes** bokstávaj

Dárobágo oajvvedættojn ma vokálajn hiejtti

Lijggestávval aj laseduvvá bágojda ma hiejtti vokálajn, konsonánta ja vokálla sâjâdimoasen hiebaduvvi ja hiebadimbáhko hæjttá âni a:jn (Tabælla 14).

Vuonabielen lip álu âvddâla hiebadam bágojt ma i:jn hiejtti, -ija, jali dâssju -ia gehtjusin. Dát ij tjuovo julevsáme grammatihkav. Julevsámegiellan âni a agev guhkku gâ le âjnegis konsonánnta guovte âni vokálaj gaskan, dagu buojkulvisan idja-ijá. Danen lij edisik vierttit sjad-

Dárogielbáhko Oajvvedæddo mañemus stávvalin		Julevsáme hiebadimbáhko	
		Nominatijvva	Akkusatijvva
Parti	Ti+liiggestávval	Partijja (j'j)	Partijjav (jj)
Biologi	Gi+liiggestávval	Biologijja (j'j)	Biologijjav (jj)
Allé	Lé+liiggestávval	Alliedja	Alliejav

* Sâjâdimoasse **buojdes** bokstávaj

dat biologijá ja partijá, valla dát ij hieba. Guovddakonsonánta j'j-ælla ávddála gávnum gielan, valla Giellagálldo 1 dáhkkidam⁹ dáv dássemålssusimev. Doajmmá dagu ieme serie 2 guovddakonsonánta (gehtja Spiik 1989:26) ja dat ij doaje makkirak gielalasj prinsihpav.

Giellagálldo 1 tjoahkkim ja dáhkkidam listav¹⁰ oajvvedæddostávvalij ja dættodis stávvalij guhkkudimij. Dát la viehka buorre viehkkænævvo gá iesj la hiebadime bágojt.

Mañemus stávval duoddedættojn

Dárogielbáhko manna 1 duoddedæddo mañemus stávvalin sjaddá juogu de párra- jali páradisstávvalis báhko, hiejttembokstáva milta.

Dárobágo duoddedættojn ma konsonántajn hiejtti

Bágo ma konsonántajn hiejtti sjaddi páradisstávvalis bágo. Dá bágo e guhko lijggestávvalijn (Tabælla 15).

Hiebadimnjuolgadusáj milta galggá má dássemålssusibme hiebadimbágujn aj. Gássjel le riek oabme luojkasbágojt rievddadit, ja ij la agev sávadahte. Dálen soajttá lidjin ietjá vuoge vuodon hiebadimbáj, ja amásbágo hábme soajttá rievddam dat rájes gá luojkaduváj. Gávnnuaji hiebadimbágo ma li esski dájit mañemus jagijt hiebaduvvam, ja juska da giellaj báhtin ávddál gá dá ádá hiebadimnjuolgadusá mierreduvvin, de

Dárogielbáhko	Julevsáme hiebadimbáhko	
	Nominatijvva	Akkusatijvva
Liter	Lihtar	Lihttara
kapittel	Kapihtal	Kapihttala
Sukker	Sáhkár	Sáhkkára
Orgel	Árgal	Oarggala

* Sájádimoaasse **buojdes** bokstávaj

bierriji da vat ádásit gehtjaduvvat jus e tjuovo ádá mærrádusáv.

Tabellan 16 li hiebadimbágo ma li anon uddni majn ij la dássemålssusibme, juska ihkap galgaluluj. Máj jáhkkim dá hiebadimbágo li dássemålssusime daji danen gá sjaddá kvalítiehttasieradus dárogielbágo ja hiebadimbágo guovddakonsonántaj gaskan nominatijva hámen. Dát ij la gássjelisvuoha párrastávvalis hiebadimbágojn danen gá nominatijvan la sæmme kvalítiehta gá dárogielan, buojkulvissan de blogg sjaddá bloagga-blákkav. Páradisstávvalsubstantijvaj sjaddá imálasj gá nominatijvan sjaddá ietjá kvalítiehta gá mij la dárobágon, buojkulvissan de doktor sjaddá dávtár-dáktárav. Gá kvalítiehttasieradus la nominatijva hámen, de

sjaddá ilá stuor sieradus dáro ja sáme bágo gaskan ja nav de hiebadimbáhko sjaddá amás. Ævtodin Giellagálldo dákkir bágojt snivábut merustallá.

Dárobágo duoddedættojn ma vokálajn hiejtti

Dá sjaddi párrastávvalis bágo (Tabælla 17), jali páradisstávvalis bágo jus i:ajn hiejtti (Tabælla 18).

Jus dárogielbáhko hæjttá i:jn, sjaddá páradisstávvalis hiebadimbáhko. Dákkir bágo sájáduvvi dagu riebij, Morén-Duolljá (2014) tjielggi dájín bágujn ij la dássemålssusibme, valla máj jáhkkim kvalítiehta 1 vájkudam dási aj (gehtja ávdep kapihttalav). Berustahtek, ádá

Dárogielbáhko	Julevsáme hiebadimbáhko	
	Anon	Mærrádusá milta
Traktor	Tráktur - trákturav	Trávtur - trákturav
Doktor	Dáktár - dáktárav	Dávtár - dáktárav
Laken	Láhkán - láhkánav	Láhkán - láhkkánav

Julevsáme giela bachelor studenta gá Nordlánda universitehtan Bådádjon ragátmáno 18.b. 2012 almullattjat áhpadasáv rahpin/Studentane i lulesamisk bachelor på Universitetet i Nordland under den offisielle åpningen av studiet 18. september 2012 i Bodø. I Gáro bieles/ Fra venstre: Erling Urheim, Odd-Levi Paulsen, Idar Kintel, Adrian Nystø Mikkelsen, Arnhild Offervann, Lars Joar Halonen, Lars Filip Paulsen, Heidi Andersen, Solvår Knutsen Turi, Elena Paulsen, Ingrid Kintel, Svenn-Egil Knutsen Duolljá, Karianne Thommasen, Nils-Heika Aira-Andersen. Universitehta sadjásasj dekadna Gisle Johnsen tjuodtju ávdemusán gává guovddelin/Universitetets visedekan Gisle Johnsen står foran i midten av bildet. Gávvál/Foto: Svein Arnt Adelsten

mærrádusáj milta birri liehket dáse-
målssusibme ja ævtodin Giellagáldo aj
dájht bágojt snivábut merustallá.

Dárogielbágo dættodis stávvalijn

Gá dárogielbágo maŋemus stávval le
dættodis, de mierret hiejttembokstávva
gáktu hiebaduvvá. Jus konsonántajn
hæjttá de tjuovvu sæmme minnstarav
gá oajvvedæddostávvala, tjielggiduv-
vam badjelin. Jus vokálajn hæjttá hieba-
duvvá álles báhko jali guokta maŋemus
stávvala.

Dárogielbáhko	Julevsáme hiebadimbáhko	
	Nominatijvva	Akkusatijvva
Skjema	sjiebmá	sjiemáv
Tema	tiebmá	tiemáv

Dárogielbáhko	Julevsáme hiebadimbáhko	
	Nominatijvva	Akkusatijvva
Taxi	Tavsij	Taksihav
Rabbi	Ráppij	Rábbihav
Safari	Safárij	Safárrihav
Spagetti	Spagiehtij	Spagiehttihav

* Sájádimoasse **buojdes** bokstávaj

Dættodis stávval mij konsonántajn hæjttá

Gå dárobáhko konsonántajn hæjttá, laseduvvá lijggestávval ja báhko navti guhku (Tabæell 19). Giellagáldo listan majt badjelin nammadijma ælla ieredam oajvvedæddostávvalij ja dættodis stávvalij gaskan; lissta¹¹ danen aj hiehpá bágojda majn la dættodis stávval mij konsonántajn hiejtti.

Dættodis stávval mij vokálajn hæjttá

Dárogielbágo ma vokálajn hiejtti e guhko (Tabælla 20). Álles báhko hiebaduvvá jus bágon li guokta stávvala. Dá hiejtti agev áni a:jn, mij vájkkuduvvá vokállaharmonijjas.

Gå lij ienep gå guokta stávvala, hiebaduvvi guokta manemus stávvala (Tabælla 21). Dajn bágojn sjaddá sitáhttaoasse ja sájádimoasse. Sájádimoasse hæjttá agev áni a:jn, mij vájkkuduvvá vokállaharmonijjas.

Morén-Duolljá (2014) tjielggi muhtem bágo li vehik gássjela gå boahhtá dássemálssusibmáj. Dá li bágo ma dárogielan hiejtti o:jn, dagu konto ja brutto. Morén-Duolljá (2014) oajvat dá hiebaduvvi párrastávvalbáhkön, valla māj oajvvadin ietjáj vejulasjvuodav. Julevsámegiellan u-báhkómátta substantijva li¹² kontráktastávvalis bágo, ja dákkir bágo máhtti aj hiebaduvvat kontráktastávvalis báhkön, dagu suoloj-suollu. Munnu ævtodus boahhtá ávddån tabellan 22.

Tabælla 19:		Julevsáme hiebadimbáhko	
Dárogielbáhko			
Dættodis stávval mij konsonántajn hæjttá		Nominatijvva	Akkusatijvva
Kontor	Tor+lijggestávval	Kontávrrá	Kontávrváv
Motor	Tor+lijggestávval	Motávrrá	Motávrváv
Maskin	Skin+lijggestávval	Masjijna	Masjijnav
Patent	Tent+lijggestávval	Patænnta	Patentav

* Sájádimoasse **buojdes** bokstávaj

Tabælla 20:	Julevsáme hiebadimbáhko	
Dárogielbáhko		
	Nominatijvva	Akkusatijvva
Jakke	Jáhkka	Jáhkav
Styre	Stivrra	Stivrav
Klasse	Klássá (s's)	Klássav (ss)
Tone	Távnná	Távnav

Tabælla 21:	Julevsáme hiebadimbáhko	
Dárogielbáhko		
	Nominatijvva	Akkusatijvva
Reklame	Reklábma	Reklámav
Medalje	Medállja	Medálljav
Kampanje	Kampánnja	Kampánjav

* Sájádimoasse **buojdes** bokstávaj

Kontrákta substantijva ælla vuoja produktijva, ja muhtem ulmutijj gielan la nominatijva hábme rievddamin, dagu æddnu-æddnuv farra gå ænoj-æddnu. Dát minstar ájn buorebut

hiehpá bágojda tabellan 22, valla jus hiebadip dajt kontráktastávvalisbáhkön máhttep nannit dáv sájádimminstarav. Oajvvadin Giellagáldo ádásit snivábut guoradallá dáv ássjev.

Hiebadimsieradusá

Danen gá hiebadip bágojt ieneplággogielajs de muhttijn sjaddi guovtelágásj hiebadimbágo anon Vuona ja Svieriga bielen rájá.

Stuorámus sieradusá sjaddi gá vuona- ja svierigadárogieľbágon la sierra dæddo maŋemus stávvalin (Tabælla 23). Tjålalasj hámen li bágo állu sæmmiláhkáj Vuona ja Svieriga bielen, ja galgaluluj vuorddet dá hiebaduvvi állu sæmmiláhkáj, valla dæddo máhttá liehket guovtelágásj ja dát vájkkut guovtelágásj hiebadimbáj. Buojkulvis dakkir báhkuj la faktor. Svierigadárogieľla la tor stávval dættodis stávval madi vuonadárogieľlan la dát sæmme stávval duoddedæddostávval.

Sjaddi aj sieradusá gá maŋemus stávvalin la oajvvedæddo, valla vokáľaj ja konsonántaj guhkkudahka l guovtelágásj (Tabælla 24). Svierigadárogieľlan li viehka állu bágo majn la guhka vokáľla ja oanes konsonánnta gánná vuonadárogieľlan la nuppe láhkáj, boados dássta li guokta sierra hiebadimbágo.

Duodden dási de li aj julevsáme gielasuorgesieradusá ma máhtti vájkkudit guovtelágásj hiebadimbágojda. Muhtem julevsáme giellasuorgij de guhka e hiebaduvvá ie:aj, madi ietjá giellasuorgijn dát sæmme guhka e hiebaduvvá guhka e:an, mij rievddá æ:aj goalmát grádan julevsáme vokállamálssusibmenjuolgasúsáj milta (Tabælla 25). Madi da guokta bajep buojkulvisá li vájkkudusá dassta gá amásbágo li guovtelágátja, de dát la boados guovtet sierra julevsáme grammatihkas.

Dárogieľbáhkko	Julevsáme hiebadimbáhkko	
	Nominatijvva	Akkusatijvva
Konto	Kuntoj	Kunntuv
Brutto	Bruhtoj	Bruhttuv
Porto	Purtoj	Purttuv
Oregano	Oregánoj	Oregáddnuv

Tabælla 23: Dæddosieradusá vájkkudi guovtelágásj hiebadimbáj		
Vuona- ja svierigadárro	Stávvaldæddo	Hiebadibme
Faktor (Sv.)	Dættodis stávval	Faktávrrá
Faktor (Vu.)	Duoddedæddostávval	Fáktur

* Sájádimoaŝse buojdes bokstávaj

Tab. 24: Sierra vokállaguhkkudahka vájkkut guovtelágásj hiebadimijda		
Vuona- ja Svierigadárobágo	Nominatijvva	Akkusatijvva
Politikk	Politiikka	Politiikkav
Politik	Politiikka	Politiikkav
Minutt	Minuhtta	Minuhttav
Minut	Minuvtta	Minuvtav

* Sájádimoaŝse buojdes bokstávaj

Nav guhkev gá hiebat rievtes láhkaj de ij la normierimjuogos mierredam ahte galggá válljit nuppev dásj buojkulvisájs. Goappátja vuoge li buore, valla ulmusj bierru liehket konsekvænnta ja juoppá vuoge adnet – viehka imáľasj sjaddá jus sæmme gárgadisán jali tevstan adná sihke ie ja e hiebadimijt, jali jus bágojt soajtemláhkej hiebat sihke vuona- ja svierigadárogieľlas.

Substantijva ma li gáŝsjela hiebadit

Muhtem dárobágo li vehik gáŝsjela hiebadit, ja ietjá bágojt duon dán diehti ep állu sidá sámájduhttet:

«Sierralágásj amásgiela ábnnasa ja mihto tjáľeduovvi dan giela milta gáŝstá ľuojkaduvvi. Dajda dásŝju duoddiduvvá kasusgiehtje» (GG bievddegirje 1/2015).

Kávddámálsom le gá bágojt avta gielas adná gá guládallá nuppe giellaj. Gá amásbáho ij hiebaduvá, valla huoman gielan aneduvvá, máhttep dav gáhttjot kávdámálsombáhkön. Dákkir bágo li buojkulvissan watt ja celsius. Da li gielan anon, valla e hiebaduvá. Da li amásbágo gánná amás bokstáva ja jiena bis-su, ja dássju julevsáme kasusgiehtje duoddiduvvá gá kontæksta dav gájjbet: *watt-wattav, celsius-celsiusav*.

Ietjá bágo li vat hálvva gássjela julevsábmáj hiebadit ja dajnas ælla hiebaduvvam. Da li bágo duola dagu radio, kakao ja kompendium. Dájn bágojn li vokállatjoahkke ma e julevsámegiellan gávnnu. Bágo radio ja kakao álu tjáleduvvi ájn ja navti vuojnnu dagu hiebadimbágo juska ælla. Dákkir biellebálduj hiebaduvvam dárobágojt gáhttjop hybrijddabáhkön, ja farra gá biellebálduj bágojt adnet de le buorep bágojt kávdámálsombáhkön adnet. Kávdámálsombágojt bierrip dássju adnet dákkir aktijvuodan. Ietján dajt garvvet ja farra hiebadit bágojt.

Amás jiena

Oasse mij hiebaduvvá, sájjádimooasse, galggá doajmmat ieme julevsáme báhkön. Dan oasen galggi dássju julevsáme jiena ja bokstáva, lehkus dal substantivva, værbba jali adjektivva mij hiebaduvvá. Dát sihtá javllat vokála dagu ø ja y vierttiji gádoduvvat ja amás vokállatjoahkke dagu eu vierttiji aj gádoduvvat, ja hiebaduvvat jienajn mij gávnnu julevsámegiellan (Tabælla 26).

Tabælla 25: Dárogielaj guhka e hiebaduvvá guovteláhkáj		
	Guhke e hiebaduvvá ie:ajn	Guhka e hiebaduvvá e:ajn
Apotek	Apotiehkka	Apotæhkka
Universitet	Universitiehtta	Universitæhtta
Hydrogen	Hydrogiedna	Hydrogedna
Te	Tiedja	Tedja

* Sájjádimooasse buojdes bokstávaj

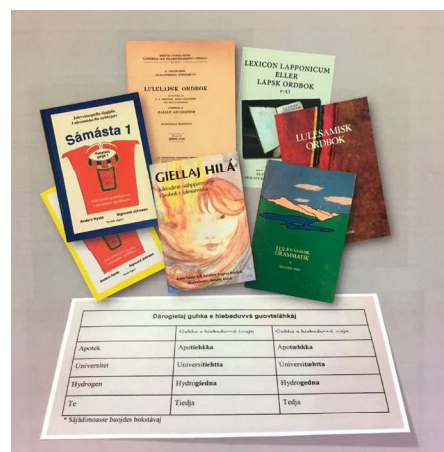
Morén-Duolljá (2014) vuoset gáktu dálusj luojkasbágojn ø sjaddá ie, e ja u, madin y sjaddá julevsábmáj juogu de i jali u¹². Vijddásappot sán aj tjelggi makkir hásstalusá tjuovvu jus julevsámegiellaj slajes láhkáj dáhkkit amás jienajt.

Jus hiebadimbágon la sitáhttaoasse de amás jiena bisu dán oasen (Tabælla 27). Báhko *økolog* hiebaduvvá vaj sjaddá *økolávvggá*, dan bágon bisu bokstávva ø danen gá dát ij la sájjádimooasen, le dássju mañemus stávval log mij hiebaduvvá sábmáj.

Láhpadieme

Gá le dárboo ádá bágojda de la diedon állu buoremus báhkodahkama baktu dajt dahkat, suorgudime jali sájjádimooasse baktu, jali soajttá gávnna oabme bágojt ma hiehpi. Huoman de udnásj gielladilen ij besa báhkohiebadimes. Ávddála ij la gávnnum aktisasj njuolgadusá hiebadibmáj, ja dát la buktám gássjelisvuodajt. Giellagáldo julevsáme giellajuogos dijmá mierredij hiebadimnjuolgadusáv, ja dálla l vijmak tjelgas

gáktu bágojt galggá julevsábmáj hiebadit. Dán artihkkalin lin snivábut

Julevsámegiellan gæhttjali aktisattjat Svieriga ja Vuona rijkkarájá rastá dájmalattjat barggat, vaj vánes giellanævojt máhttá aktisattjat adnet aj ávddálij guovlluj berusgahtá dajt tsakkijt majt rijkkarájá dahki. // det lulesamiske språkarbeidet søker man å samarbeide best mulig over riksgrensene mellom Norge og Sverige, slik at de få læremidlene man har også kan brukes i framtiden, uten å måtte ta hensyn til de stengsler riksgrensene representerer. Gávval Foto: SEKD

Giellagáldo hiebadimnjuolgadusáv tjielggim, ja lin buojkuldam gáktu hiebadibme praktihkalattjat doajmmá.

Máj lin tjielggim værbbahiebadimev, adjektivahiebadimev ja substantivvahiebadimev. Værbbahiebadibme vájkuduvvá dássju dassta jus la sitáhttaoasse váj ij, ja verba hiebaduvvi divna kontráktaværbban, dát dahká værbbahiebadimev riek álkken. Adjektivahiebadibme doajmmá udnásj mærrádusáj milta, valla danna li muhtem hásstalusá ma birriji giehtadaláduvvat julevsáme normierimjuohkuis. Morén-Duolljá (2014) la guoradallam substantivvahiebadimev, boados dássta vuoset gáktu amásgiela mañemus stávvala dæddo stivri hiebadimev aktan hiejttembokstávaj. Dát dahká substantivvahiebadimev viehka komplæksan. Substantivvahiebadimev lin juohkám gálmá oassáj, mañemus stávvala dætto milta. Stávvala oajvvedættajn ja dættodis stávvala guhkku lijjestávvalijn ja sjaddi párastávvalsubstantivva. Stávvala duoddedættajn sjaddi juogu de párra- jali páradisstávvalis hiejttembokstáva milta. Artihkkala tjadá dættodin man ájnas la hiebadimbágoj sájdimoasse tjuovvu julevsáme giellaáhpav. Dát sihtá javllat bágojn birri liehket dássemålssusibme gánná dábálattjat la, vokállamålssusibme ja bágojn galggi dássju oalle julevsáme bokstáva ja jiena. Giellagáldo hiebadimmærrádus ij guoska dálusj bágojda, valla ádásap hiebadimbágo ma dádjji mærrádusav birriji munnu mielas ádásit merustaláduvvat.

Tabælla 26: Amás jienaj hiebadibme		
Asyl	Asijlla	Asijlav
Inspektør	Inspektievrra	Inspekterav
Astronaut	Astronávttá	Astronávttav
Kjøre	Tjievrrit	Tjievrrijiv

* Sájdimoasse **buojdes** bokstávaj

Tabælla 27: Sitáhttaoasen amás jiena bissu		
Løytnant	Løytnánnta	Løytnántav
Sylinder	Sylindar	Sylinndarav
nøytralisere	Nøytralisierit	Nøytralisierijiv
fysisk	Fysihkalasj	Fysihkalattjav

* Sájdimoasse **buojdes** bokstávaj

Sammendrag

I lulesamisk språk har vi stadig behov for nye ord og termer. Nye ord kan skapes på to forskjellige måter: 1) gjennom orddannelse hvor man avleder nye ord av eksisterende eller setter nytt innhold til eksisterende ord, eller 2) gjennom å tilpasse norske ord til lulesamisk. I 2015 vedtok den lulesamiske språknormeringsgruppen regler for tilpasning av lånnord. Artikkelen forklarer disse reglene og gir en oversikt over hvordan lånnordstilpasning fungerer i praksis.

Girjålasjuohta

Giellagáldo julevsáme giellajuohkusa bievddegirje 1/2015, 3/2015 ja 3/2016: http://www.giella.org/?page_id=33.

Morén-Duolljá, Bruce (2014) «Kartlegging og utredning av (noen) lulesamiske substantiver lånt fra svensk/norsk - med spesiell fokus på vokaler». *Tjielgáduš Giellagálduž. Nuortta universitiehtta*.

Spiik, Nils Erik (1989) «Lulesamisk grammatik». Sameskolstyrelsen. Luleå Alltryck AB

Torps etymologiske ordbok, Universitetet i Oslo, www.edd.uio.no/perl/search/search.cgi?appid=208&tabid=2320

Loahppagiesjtjálalvisá:

¹ Máhttep hiebadit bágojt akta ber makkir gielas juska dal julevsábmáj álu hiebadip vuona- jali svierigadáros. Dán artihkkalin la munnu vuonadárro vuodon, valla njuolgasusájt majt tjelggijin galggi doajmmat vájku makkir gielas hiebat bágov.

² <http://www.sprakradet.no/Spraka-vare/Spraka-i-Norden/Islandsk/>

³ Giellagáldo julevsáme giellajuohkusa tjáhkanihme 1/2015 03-04.12.2015 ássje 5/15

⁴ Ante Aikio ja Torps etymologiske ordbok (Universitetet i Oslo) gálddon.

⁵ Morén-Duolljá (2014) aj tjelggi stávvála távnmidus (dárurj tonelag) aj dási vájkkut, valla máj lin válljim álkkeđit tjelggidusáv ja vuosedin dássju stávvaldæđduj dán artihkkalin.

⁶ Bievdegirje 1/2016, julevsáme giellajuohkusa tjáhkanihme 22.02.2016.

⁷ Bievdegirje 1/2016, julevsáme giellajuohkusa tjáhkanihme 22.02.2016.

⁸ Dárurj hovedtrykk, sekundærtrykk ja trykklos.

⁹ Giellagáldo julevsáme giellajuohkusa bievdegirjen 1/2015: http://www.giella.org/wp-content/uploads/2015/12/Bievdegirje_1-2015-Julevsamegiellajuogos_3-4.12.2015.pdf

¹⁰ Listav gávna dáanna: https://julevbaago.files.wordpress.com/2015/03/vedlegg_til_mc3b8tebok_5-2014_sak_34-13_bc3a1hkogietje_tjad3a1dam_15-5-2014.pdf

¹¹ Listav gávna dáanna: https://julevbaago.files.wordpress.com/2015/03/vedlegg_til_mc3b8tebok_5-2014_sak_34-13_bc3a1hkogietje_tjad3a1dam_15-5-2014.pdf

¹² Biele 127–146.

Tjálle/Forfatterne

Inga Lill Sigga Mikkelsen (r. 1985) la Ájluovtas, Divtasvuonan. Áhpádu: Mastergráda sámegiellan 2011, ja praktihkalasj-pedagogihkalasj áhpádu (PPU) 2012 Råmså universitietas. Dálla barggá dáktárgrádistipendiáhttan Sáme Allaskávlán, gánná dutká julevsáme báhkogárggásystemav ja ámastimev dassta. Mikkelsen jádet Giellagáldo julevsáme giellajuohkusav 01.08.2015-31.05.2018 ájggegávdan, ja jádedij juohkusav aj gávdan ávddála.

Inga Lill Sigga Mikkelsen (f. 1985) er fra Drag, Tysfjord. Utdannelse: Mastergrad i samisk og praktisk pedagogisk utdanning (PPU) fra Universitet i Tromsø. Hun er doktorgradsstipendiat ved Samisk Høgskole hvor hun forsker på lulesamisk ordstilling og tilegnelsen av denne. Mikkelsen leder Giellagáldos lulesamiske språkgruppe i perioden 01.08.2015-31.05.2018, og ledet gruppa også perioden før denne.

Sandra Nystø Ráhka (r. 1987) la Ájluovtas, Divtasvuonan. Áhpádu: Julevsáme bachelorgráda Nordlánda universitietas 2013, ja ienñils lingvistihka ja giellaámastime MPhil-mastergráda NTNU:as (Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet) 2014. Sån barggá Divvun-juohkusa julevsáme lingvisstan, UiT Vuona arktalasj universitietan. Ráhka la sadjásasj Giellagáldo julevsáme giellajuohkusin 01.08.2015-31.05.2018 ájggegávdan.

Sandra Nystø Ráhka (f. 1987) er fra Drag, Tysfjord. Utdannelse: Bachelorgrad i lulesamisk fra Universitet i Nordland 2013, og en mastergrad i engelsk lingvistikk og språktilegnelse fra NTNU (Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet) 2014. Hun jobber som lulesamisk lingvist i Divvun-gruppa ved UiT Norges arktiske universitet. Ráhka er varamedlem til Giellagáldos lulesamiske språkgruppe for tidsperioden 01.08.2015-31.05.2018.

Norske SS-soldater og opprullingen av flyktingetrafikken i Tysfjord 1945

Arne Håkon Thomassen

Flyktingeruten over Tysfjord og til Sverige var etter alt å dømme kanskje den største flyktingeruten i Nord-Norge. I alt rundt 3000 personer kom seg over til Sverige over Tysfjord. Flyktingetrafikken tok til allerede i 1940, men det var fra 1942 at den for alvor kom i gang, med størst aktivitet i 1943 og 1944. I januar 1945 ble de som organiserte flyktingetrafikken arrestert. Det var norske SS-soldater fra 3. SS- og Politikompani stasjonert i Tysfjord som ledet an i opprullingen av flyktingetrafikken.

I boken «Svensketrafikken 3 – Flyktingar til Sverige frå Trøndelag og Nord-Norge 1940-45» skriver forfatteren Ragnar Ulstein at flyktingeruten over Tysfjord etter alt å dømme kanskje var den største flyktingeruten i Nord-Norge. Selv om Norge her var på det smaleste, var Tysfjordrutene lange – 70-100 kilometer – og av de hardeste fordi en på svensk side kom inn i et mer eller mindre folketomt høgfjellsområde. Ulstein skriver at etter alt å dømme viste de fleste av kommunens 3500 innbyggere om trafikken. Hundretalls var med i arbeidet. Noen skaffet forsyninger og utstyr, andre tok imot overnattingsgjester, kanskje for en uke eller to. Atter andre førte flyktinger innover fjordene

fra Kjøpsvik som var senteret i trafikken, til nye skjulesteder med nye medhjelpere, før flyktingene til slutt ble ført over grensen, i all hovedsak av samiske grenseløser. Denne trafikken hadde økende frekvens inntil 25. januar 1945 da sjefen for ruten – sognepresten i Tysfjord Kolbjørn Varmann ble arrestert (Ulstein 1977: 176, 416).

I boken «Tysfjord under krigen» (1955) skriver Varmann at høsten 1944 var det blitt nokså alminnelig kjent og snakket om, at store flyktingeflokker kom seg over til Sverige over Tysfjord, og tyskerne begynte å bli mer vaktomme. Det ble flere rassiaer, og en avdeling norske SS-tropper ble stasjonert på Kjøpsnes, i ungdomshuset. Var-

Arne Håkon Thomassen holder foredrag med tittelen «Nordmenn mot nordmenn - opprullingen av flyktingetrafikken i Tysfjord», under krigsminneseminaret på Årran 28. januar 2016. Foto. Ragnhild Lien.